

KISTÉRSÉG

Szellemi és anyagi fedezet nélkül nem fog hosszú távon működni a kistérségi munka. Meg kell teremteni a szervezeti és közgazgatási hátteret.

Megfelelő jogszabállyal kellene körvonalazni a kistérségi feladatokat, és hozzárendelni a feltételeket.

Olyan kistérségi projekt kidolgozása lenne célszerű, amit mi magunk, állami vagy önkormányzati segítség nélkül is meg tudunk valósítani.

Amikor a résztvevők a bemutatkozás során vázolták a kör-

nyezetükben kialakult helyzetet, többen kitértek a szakember ellátottságra és az anyagi háttérre. Megfigyelhető, hogy nagyjából azonos lélekszámú települések között igen nagy eltérések mutatkoznak. Persze ezek csak a számszerű adatok, melyek ismerete, és a hozzájuk tartozó – az elmondás alapján elképzelhető – tevékenység közti összefüggések nem mérhetőek egzakt módon. Mindazonáltal megállapítható, hogy nehezebb körülmények közt is el lehet érni kiemelkedő eredményeket.

CZINK JUDIT

A KÖZMŰVELŐDÉS KISTÉRSÉGI GYAKORLATA TOLNA MEGYÉBEN

Napjainkban egyre többször hallani személyes beszélgetések, szakmai találkozások kapcsán a kistérségi közművelődési munka fontosságáról. Konferenciák témája a közművelődés e területén tapasztalható számos hiányosság, a közeljövőben megvalósítandó feladatok.

A Tolna Megyei Kulturális Intézet vezetőjeként beszámolhatok egy olyan szervezeti formáról, mely esetleg közelebb vihet a kistérségek közművelődését előmozdító tervek megvalósulásához. Természetesen nem gondolom, hogy az általunk bevezetett és alkalmazott munkaforma az egyedüli üdvöztető megoldás, de talán nem hiábavaló megismerni a Tolna megyében alkalmazott módszert.

A Tolna Megyei Kulturális Intézet neve az elmúlt hat év során majdnem évről-évre változott – természetesen nem az ott dolgozó kollégák kezdeményezésére –, az ott folyó munka, szervezeti felépítés azonban azonos maradt. Az intézmény működésének egy speciális sajátossága a kistérségi irodák működése. Az évekkel ezelőtt kialakított szervezeti formát akkor még szakmai körökben is meglehetősen idegenkedve, sokszor értetlenül fogadták.

A szervezeti felállás lényege, hogy 6 évvel ezelőtt a szekszárdi iroda mellett elsőként Tamásiban, majd Pakson, Bonyhádon és végül Dombóváron nyitottunk irodát, lefedve ezzel Tolna megye mind az öt kistérségét. Munkatársaink a Szekszárdon működő központi iroda mellett ezekben a térségekben végezték a megyei közművelődési feladatokat, és fokozatosan indítottak el kistérségi kulturális, fejlesztési folyamatokat. Az évek során nemcsak gondolkodásunkban, hanem mindennapi munkánkban is felváltotta a megyeszékhely-központúságot a kistérségi szemlélet, melyet öt kistérségi irodánkban tovább erősítettünk.

A Tolna megyében kialakított – országos viszonylatban egyedülálló – munkamódszer egyes részleteit tekintve az ország több pontján talált követőkre. Más megyékben működő kulturális intézetek szervezeti felépítését ismerve elmondható, hogy a Tolna Megyei Kulturális Intézet példájára alakultak térségi irodák, de a teljes területi lefedettséget másutt nem tudták megvalósítani.

A számítógépekkel, internetes hozzáféréssel rendelkező irodákban adottak a feltételek, hogy azok térségi közművelődési, információs központként működjenek. Irodáink kizárólag csak a jobb megközelítés miatt kerültek a kistérség városiba, mely települések egyben az ott dolgozó kollégáink lakóhelyei is. Ez azért fontos, mert a kistérség településeinek ismerete, az ott élő

döntéshozókkal, kulturális szakemberekkel, civil szervezetekkel való személyes kapcsolattartás nagyban segíti a kistérségi munkát. A városokban meglévő szakmai szellemi potenciál miatt figyelmünket a kezdetektől tudatosan a kistelepülések felé fordítottuk.

A kistérségi lefedettség megvalósulása több lépcsőben történt, a munkamódszerek mindegyik esetben azonosak voltak. Természetesen figyelembe vettük az adott kistérség, azon belül is a mikrotérségek speciális sajátosságait, kulturális hagyományait, hiszen megyénk kistérségei sok különbséget mutatnak, és az ezeket alkotó települések is nagyon eltérő adottságúak.

Az Intézet munkatársai tevékenységüket minden újonnan megnyitott irodában adatgyűjtéssel kezdték. Adatlap-csomaggal keresték fel valamennyi települést, a polgármestereket, a jegyzőket, a településen dolgozó közművelődési szakembereket, már ahol voltak, erre azonban, mint tudjuk, a kistelepüléseken nagyon ritkán van példa. A már említett személyes ismeretségek révén tudomásunk volt azokról a személyiségekről – és talán ez a legfontosabb –, akik az adott települések mozgárorugói, a faluközösség összetartói. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján elmondhatjuk, minden esetben ott volt egyszerűbb a dolgunk, ahol nemcsak a település döntéshozóival alakítottunk ki munkakapcsolatot, hanem találtunk olyan embert, aki – kulturális szakember híján, vagy egyes helyeken vele tevékenyen együttműködve – a település kulturális életét alakítja, szervezi. Ezek az esetek zömében olyan falvakban valósultak meg, ahol a kulturális közösség élő, tevékeny volt.

Mindegy, hogy ez, alapítvány, egyesület, vagy szakkör formájában működik, hiszen nem az elnevezésen van a hangsúly, hanem a valós tevékenységen.

A személyes kapcsolatok kialakítása, a már meglévőök ápolása, ébrentartása során újabb és újabb ismeretek, adatok birtokába jutottunk az adott kistérségről. Az új adatok begyűjtése is személyes megkeresések során történt, erre soha nem sajnáltuk az időt és az energiát.

Az adatlapok feldolgozását követően az Intézet igényes és hiánypótló kiadvánnyal jelentkezett. 2002-ben jelent meg a „Tolna Megye Kulturális Kézikönyve” című kötet, mely alapmunka és valóban kézikönyv. Mindmáig a megyében az egyetlen kiadvány, mely feltérképezte a településeken működő intézményeket, civil szervezeteket, alapítványokat, egyesületeket, kulturális közösségeket, amatőr művészeti csoportokat, egyéni előadókat, alkotókat, helytörténeti és idegenforgalmi nevezetességeket. A kézikönyv összeállításakor, szerkesztésekor is a

kistérségi szemlélet mentén haladtunk, hiszen a településenként felsorolt és összegzett adatok a kötet első részében kistérségenként kerültek megjelenítésre.

Az Intézet folyamatosan bővíti, frissíti az általa létrehozott adathankot, mely hozzáférhető a Tolna Megyei Általános Művelődési Központ honlapján (www.tmamk.hu).

Az Intézet öt munkatársának mindennapi munkájába szervesen beépült a kistérségi szemlélet. Részletezhetném a települések civil szervezeteivel, művészeti közösségeivel, közművelődési intézményeivel való folyamatos kapcsolattartást, annak eredményeit. Leírhatnám, hogy az egyes kistérségeken megtartott rendezvényeink hogyan pezsztítik fel az adott települések kulturális életét, és hogy ez sok esetben hogyan generálja a további közművelődési folyamatokat.

Ezen a helyen két olyan együttműködést emelek ki, mely jelentősen meghatározza az Intézet munkáját és rendkívül (kiemelkedően) jó feltételeket teremt a kistérségi munka elmélyítésére.

Az intézmény öt évvel ezelőtt felvállalta a megyében a népfőiskolai hálózat kiépítését, fejlesztését, tartalommal való megtöltését. Ez egybeesett a paksi kistérségi iroda létrejöttével, az ott dolgozó kollégánk feladata lett ennek a folyamatnak az elindítása, segítése. A Tolna Megyei Népfőiskolai Társaság munkája ily módon összefonódik az Intézetével. Az elmúlt évek során a megyében működő népfőiskolák számát megsokszoroztuk, ma összesen 16 településen működik aktívan népfőiskola, területi elosztását tekintve valamennyi kistérségben több településen, elsősorban falvakban, községekben. Ezekben a településeken a népfőiskolák vezetői azok az emberek, akiket az előzőekben a faluközösségek mozdítórugóként említettem. Így a téli hónapokban történő aktív, rendszeres, folyamatos működésen túl egész évben szervezik az adott közösség kulturális életét, szorosán együttműködve az Intézet munkatársaival. Programjaik elkészítéséhez, összeállításához, lebonyolításához, a működés feltételeinek megteremtéséhez évről-évre segítséget nyújtunk. Egyetlen példát említek a hosszas felsorolás helyett. Intézetünk minden évben tanulmányi versenyt szervez középiskolák 11. és 12. évfolyamos diákjainak, mely verseny során a fiatalok fél órás előadással készülhetnek egy általuk szabadon választott témában. A verseny célja, hogy a napjainkban mindinkább előtérbe kerülő írásbeliséget kicsit ellensúlyozzuk és a szóbeli előadásmódra helyezzük a hangsúlyt. A verseny két év időtartamú, 4 forduló, melynek utolsó fordulóján kapcsolódik a népfőiskolai hálózathoz, hiszen a téli hónapokban a megye különböző településein, a legváltozatosabb összetételű közösségek előtt tartják meg a diákok az előadásokat. Egy-egy népfőiskola programjának gerincét sokszor ezek az előadások képezik, természetesen kiegészítve felnőtt előadókkal, az adott téma szakértőjével. A diákokat „kiközvetítve”, előadásukat megszervezve, őket elkísérve ilyen formában is rendszeresen részt veszünk a népfőiskolák, a művelődési házak, különböző faluközösségek, csoportok munkájában. A rendszeres és folyamatos találkozások során megismerjük terveiket, elképzeléseiket, segítünk a megvalósításhoz szükséges források felkutatásában, előteremtésében, ezáltal lehetőséget teremtve olyan helyi közösségek számára, amelyek kulturális feladatokat vállalnak fel megyénk kistérségein.

A népfőiskolai hálózat évről-évre bővül, újabb és újabb településen szerveződik bábáskodásunkkal népfőiskola, természe-

tes elsősorban olyan helyeken, ahol megtaláljuk hozzá az agilis, településükért tenni akaró embereket.

A másik – a kistérségi munka szempontjából – gyümölcsöző együttműködés a Tolna Megyei Népművészeti Egyesülettel való intenzív kapcsolattartás. Az egyesület összefogja azokat a megyei mestereket, akik célul tűzték ki a paraszti tárgykultúra megőrzését, továbbvitelét és fontos feladatuknak tekintik, hogy átadják meggranult mesterségbeli tudásukat, ápolják hagyományainkat. A rendszeres kiállításokon, mesterség-bemutatókon túl rendszeresen tartanak foglalkozásokat, táborokat gyerekeknek és felnőtteknek. Közöttük vannak azok az emberek, akik az évek során partnereinkké váltak a települések kulturális életének fellendítése kapcsán. Az egyesület tagjai Tolna megye 35 településén élnek, taglétszámuk 119 fő. Ebből következik, hogy Tolna megye 108 települése közül így 35 településen él olyan ember, akivel kapcsolatban vagyunk, akire számíthatunk saját munkánk folyamán, akik tevékeny részt vállalnak falujuk élhetőbbé tételében, fejlesztésében.

Az egyesülettel való együttműködés folyamánként az idei évtől fontos szerepet kap munkánkban a kulturális turizmus, és olyan újszerű művelődési stratégiák kidolgozása, mely megint csak a kistérségek fejlesztését, fellendítését szolgálja. Ennek első állomásaként különböző célcsoportokra irányulva az Intézet egyik munkatársa „Tolna megyei népművészeti túrák” címmel hiánypótló, turisztikai jelentőségű programot dolgozott ki, melynek nyomtatott formában való kiadása elő-készítés alatt áll. A túraútvonalak kistérségenként is lehetőséget adnak megyénk gazdag népművészetének megismerésére, reményeink szerint komoly turisztikai vonzerőt jelentenek majd. Szerencsére az öt kistérség felosztása nagyjából követi a történelmi és néprajzi hagyományokat, így például a szekszárdi kistérségben a Sárköz, a bonyhádi kistérségben a Völgyesség népművészete jelent országos szinten és a határainkon túlról érkezőknek is komoly vonzerőt. Az ismeretterjesztésen túl a túrák jelentősége abban is rejlik, hogy a kedvező adottságokat kihasználva jelentős előrelépést tehetünk a kulturális turizmus fejlesztésének területén. Ez indukáló hatást fejthet ki az idegenforgalomra, a gazdasági életre is, mely területek mutatóit tekintve jelentős lemaradást kell pótolni.

Ha csak az említett két szervezettel való kapcsolatunkat nézzük, már elmondható, hogy a megye településeinek felén rendszeresen jelen vagyunk személyesen, vagy együttműködő partnereink révén. Ez a jelenlét valóságos, napi szintű és folyamatos. Látható hát, hogy a kistérségi munka nemcsak a helyi települési vezetőkkel és a helyi közművelődési szakemberekkel – ha vannak – való kapcsolattartáson, együtt gondolkodáson múlik, hanem azon az egy-egy emberen, akik valódi animátorai a településnek.

Végezetül visszatérek a területi irodákhoz, melyek a megye említett öt városában található. A szekszárdi iroda az „anyaintézményben” a Tolna Megyei Általános Művelődési Központ épületében, a bonyhádi a városi művelődési házban, a dombóvári a művelődési ház mellett, a paksi az ottani szolgáltató házban, tehát mindegyik a település központi helyén található. Nem véletlenül hagytam utoljára a tamási irodát, ami egyébként első volt a kistérségi irodák létrejöttének sorában. Nem azért, mert ott jómagam látom el a feladatokat, inkább azért,

KISTÉRSÉG

mert helyét és működését tekintve leginkább ez tesz eleget a kistérségi munkáról való korszerű elveknek, elképzeléseknek. Az iroda a Tamási Innovációs Központ épületében található, ahol egy fedél alatt dolgoznak a kistérségi területfejlesztési társulás munkatársai, a városkörnyék és a kistérség fejlesztéséért dolgozó műszaki, idegenforgalmi, környezetvédelmi szakemberek. Velük együttműködve napi információkkal rendelkezünk a települések életéről, terveiről, elképzeléseiről. Ezekbe az elképzelésekbe illeszthetők be a kulturális, közművelődési tervek és célok is. Míg régebben a települések elsősorban pályázataik elkészítéséhez, rendezvényeik megszervezéséhez és lebonyolításához kértek és kaptak az irodától segítséget, addig ma a többi szakemberrel együttműködve olyan komplex innovációs programok elkészítése valósulhat meg, mely a települések átfogó fejlesztését eredményezi.

A fent leírtak csak egy rendkívül kis szeletét érintették annak a kistérségi tevékenységnek, melyet intézetünk végez. Ezen tevékenységünk elindítását, annak történetét, részletes leírását, nehézségeit és sikereit leírtuk, a napokban rendezzük nyomda alá és rövidesen megjelentetjük. Bízunk benne, hogy ezzel a kiadvánnyal – mely tartalmazza jövőbeni terveinket, a továbblépés lehetséges formáit – ötleteket adhatunk, segíthetünk azoknak, akik más megyékben most építik ki, alakítják kistérségi közművelődési tevékenységüket. Lehetséges, hogy a Tolna megyében alkalmazott módszer, ha csak egyes részleteiben is, de alkalmazható az ország más területein, kistérségeiben is.

SAKMAI HÍREK

A 2004-ES FOTÓMŰVÉSZETI NYÁRI EGYETEM

Időpontja: 2004. június 26-án szombaton 15 órától július 3-án 13 óráig;

Helyszíne: Nyírbátor, Kossuth u. 28. - Középiskolai Kollégium;

Telefonszáma: 42/281-290

Megközelíthető: a vasútállomástól gyalog 600 méter; helyi autóbusszjáratral (100 Ft a jegy), egy megálló (szóljon a busz vezetőjének, hogy a Kossuth u. 28-ban levő kollégiumnál szeretne leszállni.)

Szálláshely: középiskolai kollégium, szobánként 2-4 fős elhelyezéssel (emeletes ágynincs!).

Az épület háromszintes panelház, a szobák az I-II-III. emeleten. Lift nincs az épületben! Minden ágyhoz zárható szekrény tartozik (kulcs: 1000 Ft-os letét ellenében, amelyet mindenki visszkap a kulcs ellenében). A szoba is külön zárható. Portaszolgálat éjjel-nappal. Minden szobában telefon, amelyet bárki hívhat. Onnan telefonálni barátságos kártyával lehet. Közösségi helyiségek (mosdó, WC) a folyosón, több is. Minden szinten egy hűtőszekrény. TV szoba, kis társalgók (tanulószobák) külön. Az épületben dohányozni mindenütt TILOS! Gépkocsiparkolás a kollégium zárt udvarában. A szálláshelytől 200 méterre Fuji-labor, ahol az egy napos kidolgozásra kedvezményt kapunk. Mértekéről a helyszínen adunk tájékoztatást.

Étkezés: a kollégium ebédlőjében. Reggeli: 400 Ft, fő étkezésnek megfelelő vacsora: 600 Ft.

Előadások: részben a kollégiumban, részben a közeli házasságkötő teremben. A fotótúrák autóbussz költsége: 3 alkalommal, 3 útvonalon indítunk autóbusszal.

Költsége minden úton 700-700 Ft.

Az aktmodellek tiszteletdíja: ha sikerül megfelelő modelleket találni, akkor óránként 1500 Ft, amit a kollégiumból való indulástól a vissza-

érkezésig kell számolni. Ezt egyénileg, a helyszínen fizetik a műfaj iránt érdeklődők.

Egy modellt, azonos helyszínen és időpontban maximum négyen fényképezhetnek, ilyenkor a modelldíjat a fotósok közösen fizetik. Kivétel ez alól, amikor a MAFOSZ emelt díjat fizet, s ezért bárki fényképezhet egy később meghatározandó helyszínen és időpontban. (Szállításukat és étkeztetésüket a MAFOSZ fedezi).

Közös költség: A MAFOSZ tagszervezetek tagjai és a pártoló tagok részére 1.500 Ft/fő/hét. Más jelentkezőknek 4.000 Ft/fő/hét. A közös költséget akkor is be kell fizetni, a ha jelentkezők semmilyen szolgáltatást nem kívánnak igénybe venni. A közös költség független a Fotóművészeti Nyári Egyetemen eltöltött időtől.

Mindenki szabadon választhat a felkínált szolgáltatások közül. A részvételi költséget ki-ki egyénileg számolja ki, a jelentkezési lapon található táblázat segítségével. Aki bizonytalan, hívja fel Győri Lajost.

A MAFOSZ tagszervezeteinek tagjai és a szövetség pártoló tagjai részére garantált férőhely biztosítás: 2004. május 20-ig. Ezt követően elfogadjuk más jelentkezéseket is, időrendi sorrendben. **A jelentkezések végső dátuma: 2004. június 10.**

A részvételi díj befizetésének dátuma: 2004. június 15.

SZÍNHÁZI MŰHELY SOROZAT

melyet a Szabad Színházasért Egyesület indít, a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával. A képzésre várjuk: középiskolai, egyetemi színházas és amatőrszínházi csoportok tagjait, színészeket, rendezőket, iskolai tanárokat, színházi csoportok vezetőit, gyakorló szakembereket, akik a megszerzett tudást továbbadják színészeiknek, vagy beépítik készülő produkcióikba.

2004. május 7-9. Eger

I. Dramaturgia, dramatizálás, színdarab elemzés, anyagválasztás, szereposztás
Jelentkezés: Nyeseő Ildikó, 3301 Eger, Knéczik K. u. 8.

e-mail: nyeseoidi@mmk-eger.sulinet.hu , tel: 06-36/311-954, 06-36/510-029

A képzést Lengyel Pál és Szép Bence rendezők tartják.

2004. május 21-23. Veszprém

II. Rendezés, rendezés elmélet, színművezetés, játéktípusok, színészténing
Jelentkezés: Németh József, 8200 Veszprém, Kossuth u. 10.

e-mail: vasze@vasze.hu , tel: 06-30/364-0818

A képzést Nagy András László és Réthelyi András rendezők tartják

2004. június 4-6 Nyíregyháza

III. Koreográfia, színpadi mozgás, mozgástréning, színeszi mozgás, mozgásszínház, fizikai színház, akció tervezés, gesztusok

Jelentkezés: Matyasovszki József, 4400 Nyíregyháza, Búza u. 5.

e-mail: kozmuv@mpkitk.hu , tel: 06-42/508-735, 06-42/508-738

2004. június 11-13. Celldömölk

IV. Zene, zene használat, zenés színház, zenés mesterség, a zene, a hang és effekt funkciója a színdarabban

Jelentkezés: Kustos Judit, Savanyu Gergő, 9500 Celldömölk, Dr.

Géfin L. tér 1. e-mail: soltisszinhasz@freemail.hu , tel: 06-95/521-050

2004. szeptember 24-26. Szekszárd

V. Kellék, díszlet, jelmez, funkciójuk, játéklehetőségeik, a világítás, fénydramaturgia

Jelentkezés: Hefner Erika, Tolna Megyei Kulturális Intézet, 7100 Szekszárd, Bajcsy-Zs. u. 7. e-mail: kult.paks@axelero.hu tel.+fax: 75/510-117

2004. október 8-10. Kaposvár

VI. Színpadi stílusok, játéktípusok

Jelentkezés: Halmos Klára, Somogy Megyei MK, 7400 Kaposvár, Somssich Pál u. 18. e-mail: hkara@freemail.hu , tel.+fax: 06-82/528-470

További információ: Zalatnay Edith, Szabad Színházasért Egyesület, 1119 Budapest, Étele út 55. e-mail: szszez@freemail.hu , tel: 06-

30/977-1110